Стефанія Олійник

ПЕРША ЗБЕРЕЖЕНА ОПЕРА «ЕВРИДИКА» ЯКОПО ПЕРІ ПЕРЕКЛАДЕНА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Озброєний кітарою Орфей
І з королівства тіней
Закоханий щасливець
Виносить під небо гілку пальми і трофей...

Тріумфальне сходження оперного жанру в історії музики розпочалося близько 1600 року з прем'єри опери "Евридика" композитора Якопо Пері та лібретиста Оттавіо Рінуччіні (давніші зразки, зокрема, опера "Дафна" Я. Пері, не збереглися). В основі сюжету опери – відомий давньогрецький міф про досконалого співця Орфея, який силою свого мистецтва зміг би врятувати кохану Евридику з царства тіней, якби... нелюдська цікавість – бажання обернутися та поглянути на кохану, що завершилося фатально. Та під час першої постановки цієї опери приводу для журби у слухачів не повинно було бути, адже її прем'єра відбулася на весіллі родин великих меценатів мистецтва – Марії Медичі та короля Франції Генріха IV. Саме тому сумний фінал лібретист О. Рінуччіні замінив на щасливий кінець – Евридика повертається з Орфеєм із царства тіней. Місце проведення цього щасливого для історії становлення оперного жанру весілля також не випадкове – Флоренція межі XVI–XVII ст. – колиска епохи вже сутеніючого Ренесансу, діячі якого, спираючись на канони давньогрецького мистецтва, намагалися відродити та трансформувати його ідеали у нових зразках. І йдеться не тільки про архітектуру, скульптуру чи живопис. Група флорентійських діячів, так звана "флорентійська камерата", мала на меті відновити театральний жанр – давньогрецьку трагедію, а оскільки текст не декламували, а розспівували і виконували у супроводі музикантів, на цьому ґрунті з'явився абсолютно новий жанр – *dramma per musica* ("драма з музикою"), з якої поступово сформувалася опера в її «класичному» розумінні..

Донедавна послухати "першу в світі оперу" було можливим, однак жодних її перекладів не існувало, що унеможливлювало її повноцінне сприйняття українськими слухачами, які не володіють італійською мовою. Однак, завдяки ініціативі мистецької спільноти *Collegium Musicum*, зокрема, її співзасновника, філолога Тараса Демка, який і здійснив переклад, видання українського лібрето опери "Евридика" побачило світ.

Роботу над оперою "Евридика" учасники спільноти *Collegium Musicum* вважають для себе символічною: адже концертна постановка цієї опери восени 2012 р. під батутою Івана Остаповича дала поштовх для створення самої спільноти, а переклад лібрето українською мовою для цього ж концертного виконання, яке вийшло друком щойно тепер, за задумом авторів, започаткувало майбутню серію перекладів оперних лібрето українською мовою.

Переклад лібрето "Евридики" вийшов накладом 300 примірників. Важливу роль, щоб уможливити цей видрук, відіграв київський музикознавець Олександр Бражен. За його ініціативи лібрето "Евридики" було надруковане у видавництві *Fortissimo Musica*, яке спеціалізується на виданні нот, а їх особливістю є дуже

гарне оформлення. Київський художник Антін Проненко проілюстрував окремі сцени опери.

У планах мистецької спільноти *Collegium Musicum* – продовження серії перекладів оперних лібрето українською мовою. Як поділився з нами Тарас Демко, для нього перекладати лібрето опери – надзвичайно екзотичне і дуже приємне заняття, це розвиває музичне чуття, вміння шукати милозвучність. Окрім "Евридики" він здійснив переклад з німецької опери В. А. Моцарта "Бастієн і Бастієна", а у творчих планах – завершення перекладів "Дідони і Енея" Генрі Персела, "Чарівної флейти" В. А. Моцарта та експресіоністичної драми Альбана Берґа "Воццек".